

Wilgentakken: veel meer dan het vlechten van natuurlijke schuttingen

Circa 30.000 kuub wilgenhout op voorraad

Met rijshout gebeurt veel meer dan het vlechten van natuurlijke schuttingen. Wilgenhouthandel Van Aalsburg in het Betuwse Hellouw weet zich verzekerd van de afname van dit natuurlijke materiaal voor onder meer bijzondere ecologisch projecten. Het bedrijf teelt en verwerkt het rijshout op een gemoderniseerde wijze!

Auteur: Broer de Boer

Van Aalsburg is een uniek familiebedrijf. Sinds 1964 specialiseert deze onderneming zich in het kweken, kappen, oogsten, verwerken en toepassen van wilgenstaken en -tenen, oftewel rijshout. Zes broers van de derde generatie geven leiding aan de circa 100 medewerkers die de onderneming telt. Dankzij zon- en windenergie en een 1MWh-accupakket is Wilgenhouthandel Van Aalsburg zelfvoorzienend qua energie.

Het familiebedrijf ontwikkelt specialistische machines om de oogst van wilgenstaken en -tenen van de ruim 200 ha eigen griendvel-

Toepassingen rijshout

Rijshout is niets anders dan jonge, buigzame takken (staken en tenen), meestal van wilgen, met een diameter kleiner dan 5 cm. Allereerst kun je hiermee een oer-Hollandse schutting vlechten. Daarnaast zijn ze bruikbaar voor het maken van kraag- of zinkstukken bij de aanleg van dijken en van beschoeiingen of natuurlijke overs. Verder kun je rijshout net zoals helmgras toepassen voor stuifschermen in de duinen. Overigens heeft dit bijzondere wilgenmateriaal nog veel meer ecologische toepassingen, zoals bij de aanleg van vissenbossen, die helpen voor het herstel van vis- en vogelpopulaties. Ten slotte creëert Van Aalsburg met het Hollandse wilgenmateriaal met zogenoemde legakkers prachtige nieuwe eilanden. Hierbij laten de medewerkers de gepatenteerde legakkers vanaf een speciaal ponton in het water glijden. De onderneming zet dit vaarbare ponton ook in bij andere werkzaamheden op of bij het water, bijvoorbeeld door met een machine van Ufkes aan dek (wilgen) hout vanaf de waterkant te versnipperen.

den te verwerken. De zes broers zijn daarbij allen zowel creatief als innovatief. Dat is een bestaansvoorwaarde voor een bedrijf van deze enorme omvang in een nichemarkt waarin een machinebouwer nauwelijks iets kan of wil betekenen. Op de 4,5 ha bedrijfsterrein tref je vele unieke machines aan. Daarmee worden wilgenstaken en -tenen op lengte en dikte gesorteerd en/of gebundeld en ook gevlochten tot de zogenoemde wiepen, bundels wilgenhout, omwikkeld met sisaltouw. De circa 30.000 kuub hoog opgetast wilgenhout is ronduit imponerend.

Rijenteelt

Rob van Aalsburg (56) was nog maar elf jaar oud toen hij zijn vader een bijzondere suggestie deed: hij wilde de griendoogst zoals die plaatsvond op oude cultuurhistorische percelen automatiseren. Zijn idee: plant wilgenstekken op rijen; dan kunnen we ze met een kapmes oogsten. Vanaf 1986 resulteerde dit idee tot steeds geavanceerdere machines achter de tractor, waarmee in de lente de speciaal opgekweekte wilgenstekken worden gepoot. Het

leidde ook tot speciale maaimachines waarmee het rijshout wordt geoogst. Van Aalsburg vertelt: 'Van die "stompjes", zoals we ze noemen, oogsten we gemiddeld 15 keer gecultiveerde wilgentakken.'

Van Aalsburg vervolgt: 'Na 30 jaar rooien we de stompjes, voeren we grondbewerkingen uit en poten we het perceel opnieuw in. Elk jaar is dat circa 10 ha, en daarnaast breiden we ons areaal jaarlijks met 10 hectare uit. We telen nu op circa 200 ha.' Bij de nieuwe kweekmethode die Van Aalsburg hanteert, wordt ook aandacht besteed aan de resistentie tegen roest en haantjes (insecten) in het gewas. Daarover vertelt Van Aalsburg: 'In 1970 veredelde Wageningen Universiteit de oer-Hollandse wilg tot een variëteit die daar beter tegen bestand was. En de veredeling hiervan gaat nog steeds door bij die universiteit. Wij hebben een perceel waarop we nieuwe variëteiten uitgebreid testen. Ook vlechttesten met de nieuwe varianten en onderzoek naar de mate van volumeverlies in zinkstukken maken deel uit van onze testen. We zijn uniek in Nederland, maar schuwen niet

om onze ervaringen te delen. Overigens verkopen we ook over de hele wereld onze eigen stekken voor de griendoogst.' Hoe die kwekerij met stompjes-op-rijen eruit ziet, is dicht bij de bedrijfsvestiging in het Betuwse Hellouw te zien. Van Aalsburg heeft hier eerder de wilgenstekken machinaal op rijen geplant, met een rijafstand van 50 cm. Hier kun je ook goed de ontwikkeling van de aangroei zien als het rijshout drie, vier of soms vijf jaar oud is. De stompjes met hun rijshout groeien hier op een zavel-ondergrond. De onkruidgroei wordt in de hand gehouden door de bodem rijkelijk te voorzien van eigen houtsnippers. Dat zorgt er bovendien voor dat de teeltbodem niet verschaalt, want hier is slechts een beperkt gebruik van meststoffen toegestaan.

Kostenbeperking

Van Aalsburg is zeer optimistisch over de groeiende vraag naar rijshout, een product dat van oudsher vooral toegepast werd bij de aanleg van dijken en dijkversterking. 'Het maken van de oer-Hollandse zinkstukken daarvoor gebeurt al ruim 400 jaar. Rijshout is een

De griendsnijders gaan hier de takken met elektrische zagen te lijf

Gevlochten tot zogenoemde wipen

natuurlijk product, dat aan populariteit wint voor bijvoorbeeld beschoeiingen en natuurlijk aangelegde oevers. Wij bouwen er zelfs kunstmatige eilanden mee en zogenoemde vissensbossen. Voor de aanleg daarvan beschikken we over eigen pontons met machines aan dek. De modernisering van onze teelt vergt minder mankracht. Daardoor zijn bij ons de arbeidskosten aanmerkelijk naar beneden gegaan. Dankzij

nieuwe methoden kunnen we dit specifieke seizoenwerk veel efficiënter uitvoeren. Een bijkomend voordeel is dat het rijshout dat we op deze wijze snijden qua lengte en dikte veelal uniformer is.'

Voor verschillenden opdrachtgevers onderhoudt en oogst Van Aalsburg van een aanzienlijk aantal hectares natuurhistorische

griendvelden. Volgens Van Aalsburg zijn voor de oogst en het onderhoud van 1 ha cultuurhistorisch griendland 10-15 fte nodig. Ook voor dit griendland ontwikkelden ze passende machines. Zoals een kraan waarvan ze de rupsen vervangen door bredere kunststof rupsen, waardoor de bodemdruk per vierkante meter aanzienlijk afneemt. Zo kunnen ze – als een opdrachtgever dat wenst – toch met hun Ufkes-houtversnipperaar of Hemos-stronkenfrees het terrein in.

Ook knotten

Van Aalsburg laat de redactie ook zien hoe het wilgenhout wordt geoogst van de knotten op de traditionele drassige cultuurhistorische percelen. Nabij Vianen zijn werkploegen druk bezig op een 23 hectare groot perceel; het aloude beroep van griendsnijder leeft hier voort. Met elektrische kettingzagen verwijderen de mannen het driejarige rijshout dat zich gevormd heeft op de 30 tot 70 cm hoge wilgenondereinden, de knotten. Er is steeds één medewerker die de takken velt; een andere stapelt ze systematisch op, waarbij hij het uiteinde naar het min of meer droge pad laat wijzen. Na bundeling met stevige touwen kunnen de takken later uit het drassige perceel gelierd worden. Ook staat hier een rij manshoge stammen, oftewel traditionele knotwilgen. De voorman vertelt dat het knotten hiervan veel lastiger en arbeidsintensiever is. In beide gevallen moeten de werkploegen bij het elektrisch zagen goed op de veiligheid letten. Verder verwijderen ze de opslag van andere boompjes zorgvuldig uit het perceel. Voor de niet meer levensvatbare knotten staat al vervanging klaar in de vorm van bundels kale, 3 m lange wilgentakken, die ze in de vochtige grond steken. Succes verzekerd! Uiteindelijk vormen de takken een nieuw ondereind, waarvan de standduur volgens de voorman twintig tot zelfs zestig jaar kan bedragen.

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!